

Турдакунова Анархан Сейдилдаевнанын “**Математика профилиндеги бакалаврларды аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоонун методикалык негиздери**” деген темадагы, 13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына расмий оппонент, педагогика илимдеринин кандидаты, доцент Б.М.Биймурсаеванын

ПИКИРИ

1. Изилдөөнүн адистикке дал келиши. Турдакунова Анархан Сейдилдаевнанын 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча “**Математика профилиндеги бакалаврларды аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоонун методикалык негиздери**” деген темада жазылган кандидаттык диссертациясында болочок бакалаврларды сырттан окутуу формасында аралыктан окутуу технологиясын колдонуунун маңызы, ролун, орду, анын учурдагы абалы, анын окутуу технологиясын жаңылоо маселеси учурда жана келечекте актуалдуу экендиги көрсөтүлгөн. Бакалаврларды аралыктан окутуу технологиясын колдонуп даярдоодо предметтик компетенцияны калыптандыруунун методикалык негизин түзүү максатында кесибине багытталган математикалык билим берүү изилденген. Бул багыт 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистигине туура келет.

Изилдөөнүн актуалдуулугу. Кыргыз Республикасынын кесиптик жогорку билим берүү системасында, кредит технологиянын негизинде компетенттүүлүк мамилелерди киргизүү маселеси, сырттан окутуу формасына аралыктан окутуу технологиясын колдонуу төмөнкү факторлор менен шартталгандыктан, диссертациянын изилдөөсү өтө актуалдуу:

- болон процессинин алкагындагы КРнын Өкмөтү белгилеген чечимдерине ылайык кесипкөй адистерди даярдоонун зарылдыгы;

- кесиптик жогорку билим берүүнүн бардык багыттары боюнча жаңы муундагы мамлекеттик стандарттарындагы белгиленген талаптар.

Мамлекеттик стандартка ылайык студенттердин болочок бакалаврлардын кесиптик компетентүүлүгүн калыптандыруу процессинде аралыктан окутуу технологиясын колдонууда алардын өз алдынча билим алуу процессинде предметтик компетенцияны калыптандыруу маселеси эң актуалдуу маселелердин бири болууда жана анын методикалык негиздерин изилдеп чыгуу зарылчылыгы теманын *актуалдуулугун* негиздейт.

Диссертацияда берилген илимий жоболордун, жыйынтыктардын жана сунуштардын негизделишинин даражасы тажрыйбалык-эксперименттик негизде анализдөө менен камсыз кылынган. Ошону менен бирге диссертацияда педагогиканын жана методиканын теориялык жоболорунун изилдөөнүн практикалык аспектилери менен ички өз ара байланыштары ишке ашырылгандыгы баса көрсөтүлгөн.

Диссертациянын түзүлүшү коюлган төрт милдетке дал келип, алардын чечилиши ырааттуу удаалаштыкта көрсөтүлгөн.

Изилдөө иш киришүүдөн, үч главадан, изилдөөнүн негизги жыйынтыктарынан, изилдөөдө колдонулган адабияттардын тизмесинен жана тиркемелерден турат.

Диссертациялык иштин структурасы илимий изилдөөнүн логикасына туура келип, коюлган максатын толук аныктайт.

Диссертациялык изилдөөнүн биринчи главасы **“Математика профлиндеги болочок бакалаврларды аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоонун жалпы маселелери”** деп аталып, анда илимий-педагогикалык адабияттарды жана бул багытта изилдөөлөрдү жүргүзгөн окумуштуулардын изилдөөлөрүн анализдөөнүн негизинде аралыктан окутуу технологиясын колдонуунун маңызы, тарыхы, ролу жана орду аныкталып, андагы проблемалар аныкталып жана аны жоюунун жолдору белгиленген. Кыргызстандагы ЖОЖдордун аралыктан окутуунун технологиясы аркылуу кесипке даярдонун азыркы учурдагы абалына талдоо жүргүзүлдү.

Студенттердин математика курсу боюнча предметтик компетентүүлүктү калыптандыруу жана аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоонун методикалык негиздери иликтенген.

Диссертациялык изилдөөнүн экинчи главасы “**Аралыктан окутуунун технологиясы аркылуу математика профилиндеги бакалаврларды даярдоонун методикалык негиздери**” деп аталат. Мында изилдөөнүн үчүнчү милдеттерин чечүү боюнча иш-аракеттер көрүлдү. Бүгүнкү күндөгү окутуучулардын окуу процессиндеги сапатын жогорулатуу жана предметтик компетенцияны камсыздоосу, бакалаврларды аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоо өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруу каралган. Болочок бакалаврлардын кесиптик компетенттүүлүгүн калыптандырууда предметтик компетенциясын калыптандыруу негизги маселелердин бири болуп эсептелет. Ал эми предметтик компетенттүүлүктү аралыктан окутуу технологиясын колдонууда студенттерге өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн калыптандыруу, өркүндөтүү аркылуу ишке ашырууга болот.

Түзүлгөн педагогикалык моделдин негизинде аралыктан окутуу технологиясын окуу процессинде ишке ашыруунун технологиясын иштеп чыгуу 2.3-параграфында берилген. Компетенттүүлүк мамиленин негизинде математикалык билим берүүнүн сапатын жогорулатуунун бир катар жолдору сунуш кылынган. Студенттердин математика боюнча компетенциясынын деңгээлин аныктоо үчүн критерийлер (орто, жогорку жана эң жогорку) аныкталган. Студенттердин математика боюнча компетенциясынын деңгээлин аныктоо үчүн критерийлер (орто, жогорку жана эң жогорку) аныкталган.

Диссертациялык изилдөөнүн үчүнчү главасы “**Педагогикалык экспериментти уюштуруу жана анын жыйынтыктарын талдоо**” деп аталып, анда математиканы окутуу технологиясынын натыйжалуулугун баалоого карата педагогикалык эксперимент жүргүзүлүп, анын натыйжалары статистикалык ыкмалар менен жыйынтыкталган.

Математика курсун окутуу технологиясынын натыйжалуулугу эксперимент учурунда текшерилген жана алынган жыйынтыктар талданган.

Иштин жүрүшүндө коюлган милдеттерди чечүү үчүн практикалык жана теориялык жоболорду биргеликте кароо менен изилдөө 2013 – 2016 -жылдары үч этапта (иликтөөчү, калыптоочу жана үйрөттөөчү) жүргүзүлгөндүгү баяндалган.

3. Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык баалуулугу:

- жаңы стандарттын талабына ылайык математика профилиндеги

бакалаврларды даярдоо процессинде аралыктан окутуу технологиясынын маңызынын, ордунун, ролунун теориялык негиздери жана учурдагы абалынын теориялык жактан такталды, толукталды;

- окутууну уюштуруунун жаңыланган педагогикалык шарттарынын иштелип чыгып, сырттан окутуу формасына аралыктан окутуу технологиясын колдонууда математика профилиндеги бакалаврларды даярдоонун педагогикалык моделинин түзүлдү.

- түзүлгөн педагогикалык моделдин негизинде математика курсу боюнча аралыктан окутуу технологиясын колдонууда өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнө ылайыкталган программалык мазмуну түзүлүп, анын негизинде студенттердин өз алдынча билим алуусунда предметтик компетенцияны калыптандырууга карата окутуу технологиясынын аны ишке ашыруунун методикасы иштелип чыкты.

- курсту окутуу технологиясын ишке ашырууга карата педагогикалык эксперимент жүргүзүлгөн жана практикалык сунуштар берилген.

- математика курсу боюнча электрондук окуу куралы иштелип чыккан.

Иштин теориялык жоболору, изилдөөнүн натыйжалары автордун 19 илимий-методикалык эмгектеринде чагылдырылган.

4. Изилдөөнүн практикалык маанилүүлүгү. Математика курсун окутууда студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруу иштеринин технологиясы түзүлгөн. Ага ылайыкталган окуу каражаттары, алардын ичинде атайын электрондук окуу куралдары, көрсөтмөлөр иштелип чыккан жана алар окуу процессинде колдонулган. Бул технологияны башка дисциплиналарды окутуу процессинде дагы колдонууга боло тургандыгы негизделген.

5. Изденүүчүнүн жеке салымы. Бакалаврларды аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоодо, математика курсун окутуу процессинин мисалында студенттердин өз алдынча билим алуусун уюштуруу иштеринин технологиясы түзүлдү. Ага ылайыкталган окуу каражаттары, алардын ичинде атайын эки тилде жазылган электрондук окуу куралдары, көрсөтмөлөр иштелип чыкты, алар окуу процессинде колдонулду. Бул технологияны студенттерди окутуу процессинде аралыктан окутуу технологиясын колдонуп предметтик

компетенцияны калыптандырууга боло тургандыгы негизделген.

Изилдөөнүн оң натыйжалары менен бирге эле, диссертациялык иште төмөндөгүдөй **мүчүлүштүктөрдү** белгилөөгө болот:

1. Диссертацияда айрым бир стилистикалык жана пунктуациалык каталар кездешет.

2. Диссертациялык иште өз алдынча иштөө компетенттүүлүгүн калыптандырууда конкреттүү компетенцияларды бөлүп көрсөтүп койсо жакшы болоор эле.

Бирок, бул белгиленген мүчүлүштүктөр диссертациялык иштин илимий баалуулугуна жана практикалык маанилүүлүгүнө таасирин тийгизбейт.

Турдакунова Анархан Сейдилдаевнанын **“Математика профилиндеги бакалаврларды аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоонун методикалык негиздери”** деген темада жазылган диссертациялык изилдөөсү КРнын ЖАК тарабынан кандидаттык диссертацияларга коюлуучу талаптарына толук жооп берет, ал эми автор 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу.

Расмий оппонент,
педагогика илимдеринин
кандидаты, доцент

Б.М. Биймурсаева

*Бул иштердин
кадагаты, доцент Б. Биймурсаеванын
исеги тастыктап*

*Диссертациялык кезешике
2018-ноябрьдан 1-февралга
кеели түштү*

Окумуштуу котго: А. Биймурсаев